

ČIJA JE ISUSOVA DOMOVINA?

*"Ne mislite da sam došao donijeti mir na zemlju.
Ne, nisam došao donijeti mir, nego mač."*

(Mt 10, 34)

UVODNI DIO

Svakodnevno smo svjedoci nesretnih događanja u Svetoj zemlji. I dok promatramo sve to, ponekad se zapitamo radi li se o ostvarenju navedenih riječi Matejeva evanđelja. U takvo nešto ne možemo vjerovati jer je Isus prije svega glasnik mira, a ovo što se događa samo je još jedna bol u njegovoj mucu.

Palestinom nazivamo prostor na istočnoj obali Sredozemnog mora. To je mjesto susreta triju velikih monoteističkih religija: židovstva, islama i kršćanstva.

Za Židove je to obećana zemlja, mjesto nekadašnjeg hrama, simbol vjere i nacionalnosti.

Za islam Jeruzalem s Omarovom džamijom i džamijom Al-Aqsa predstavlja jedno od najsvetijih mjesta na svijetu.

Za kršćanstvo je to zemlja posvećena djelovanjem Isusa Krista, kolijevka svekolikog kršćanskog navještaja.

POVIJESNO ZALEĐE

Što je dovelo do krvavog, sada već stoljetnog rata u Palestini? Teško pitanje na koje ću u ovom prikazu pokušati dati odgovor.

Židovi su, narod koji polaže pravo na taj prostor, u 2. stoljeću poslije Krista protjerani su s tog područja¹ i raseljeni po cijelom svijetu. No sve vrijeme izbivanja nisu zaboravili tko su i gdje im je prava domovina. U 19. stoljeću sa sionističkim pokretom² ideja povratka sve je prisutnija. U prilog im je išla i politika zapadnih kolonijalista, tadašnjih gospodara Palestine. Godine 1917. donesena je Balfourova deklaracija³ kojom se daje zeleno svjetlo povratku Židova i osnivanju nove židovske države.

1 Uzrok raseljavanja je drugi židovski ustanak protiv Rimljana od 132. do 135. godine. Ustanak je predvodio Simeon ben Koseba, a u krvi ga je ugušio Julije Sever.

2 Nazvan po svetom brdu Sion u Jeruzalemu. Osnivač mu je Theodore Herzl, a cilj mu je bio ujediniti sve Židove u dijaspori i vratiti ih u Palestinu.

3 Nazvana po Arthuru J. Balfouru, britanskom ministru vanjskih poslova. U Deklaraciji britanska vlada pozdravlja mogućnost stvaranja židovske države na području Palestine.

Stanovništvo na tom prostoru bilo je skoro isključivo arapsko. Među njima ideja nove države nije dočekana s oduševljenjem. Iako se u Balfourovoj deklaraciji kaže kako se u novoj državi moraju poštovati prava, jezik i vjera ostalih stanovnika, Arapi se ipak bune.

Arapi su na tim područjima prisutni već od samih početaka civilizacije (3500 godina pr. Kr.). Plemena Kan'anaca i Jebusita, koja spominje i Biblija, još u to vrijeme naseljavaju Palestinu. Žive mirno do 12. stoljeća pr. Kr. kad se u Palestini pojavljuju Židovi. U 6. stoljeću taj prostor zauzimaju Babilonci čime završava vladavina Židova, ako se izuzme kratko razdoblje Makabejaca. Nakon Babilonaca izmjenjivale su se dinastije Perzijanaca, Grka i Rimljana, sve dok Arapi nisu osvojili Jeruzalem i cijelu Palestinu.

DRŽAVA IZRAEL

Današnja politička slika Bliskog i Srednjeg istoka nema puno sličnosti s onom iz kraja 19. i početka 20. stoljeća. Izrael, Sirija, Jordan, Saudijska Arabija i Irak nisu ni postojali, a Turska i Libanon nisu bile države. Današnji mozaik tih država je rezultat tajnih ugovora zapadnih velesila prije i za vrijeme Prvog svjetskog rata. Tada je posijano sjeme mnogih konflikata od kojih neki, poput izraelsko-palestinskog, traju i danas.

Država Izrael proglašena je 14. svibnja 1948. godine. Samo dan poslije dolazi do prvih oružanih sukoba s Arapima. Tada je okupirana glavnina palestinskog teritorija, a gotovo milijun Palestinaca moralo je napustiti domove. To je značilo jednu od najvećih izbjegličkih kriza u povijesti. Godine 1956. mlada država Izrael ratuje s Egiptom zbog spora oko Sueskog kanala⁴. Godine 1967. zbilo se tzv. "Blitzkrieg" u kojem je Izrael proširio vlast na cijeli pojas Gaze, Sinaj, Zapadnu obalu i Golansku visoravan. Država je bila četiri puta veća od one iz 1949. godine. Neki dijelovi poput Sinaja kasnije su vraćeni, ali mir na tim područjima nikad nije uspostavljen.

Danas se Izrael ubraja među najrazvijenije zemlje svijeta. Nova naselja neprestano niču i država se, unatoč konstantnim sukobima, razvija zavidnom brzinom. O Izraelu se zato danas najčešće govori u superlativima. Ipak, mora se reći da na ljestvici poštovanja ljudskih prava ne stoje baš visoko. Na tom su području pri samom dnu.

⁴ Na stranu Izraela stale su Francuska i Velika Britanija, koje su do tada bile vlasnice Sueskog kanala, a do pobjede se došlo nakon pomoći SAD-a.

JASER ARAFAT I DRŽAVA PALESTINA

Kad se govori o izraelsko-palestinskom sukobu, neizostavno je ime Jaser Arafat, nobelovac i veliki palestinski vođa, a slobodno se može reći i tvorac moderne države Palestine. Rođen je 1929. u Kairu, a cijeli život podredio je stvaranju države Palestine.

Već 1958. godine s prijateljima osniva Al-Fatah, ilegalnu palestinsku organizaciju. Godine 1964. Arapska liga osniva gerilsku Palestinsku oslobodilačku organizaciju, poznatu kao PLO. Na čelo te organizacije 1969. godine stupa Jaser Arafat. Premda je PLO slovio kao poluteroristička organizacija godine 1994. Jaser Arafat, zajedno s tadašnjim izraelskim premijerom Yitazaqom Rabinom dobiva Nobelovu nagradu za mir.

Sama država Palestina službeno je nastala 1988. godine. U studenom te godine na sastanku u Alžiru PLO je objavio Deklaraciju o nezavisnosti. Jordan se pri tome odrekao Zapadne obale. Međutim velik dio teritorija ostaje pod izraelskom okupacijom.

GLAVNI PROBLEMI I PRIŠUTNA NADA

Izvor sukoba često je i vjersko-nacionalni fanatizam. Ali i kad se on izuzme, ostaje mnoštvo neriješenih problema. Glavne četiri točke sukoba su sljedeće: Jeruzalem, povratak palestinskih izbjeglica, izraelska naselja na palestinskom teritoriju i granice države Palestine⁵. Za Izrael je najveći problem Jeruzalem dok za Palestnu najveći problem leži u povratku izbjeglica.

Svaki mirovni dogovor među zaraćenim stranama velik je događaj. Međutim, malo ih polučii dobre rezultate. Palestinska teroristička organizacija Hamas glavni je uzrok problema. Svojim djelovanjem gotovo uvijek prekrši dogovoreno, nakon čega redovito uslijedi nimalo blaga židovska odmazda.

Ipak, posljednjih se godina stvari pomiču s mrtve točke. Važan je dokument *Road Map* iz 2002. godine kojeg su donijeli SAD, UN, EU i Rusija. Na snagu je stupio 2003. godine, a njime se palestinski premijer Mahmud Abas obvezao zauzdati teroriste dok je izraelski premijer Ariel

⁵ Naime, Izrael se od države Palestine odlučio ograditi zidom, kao što je istočni Berlin bio odijeljen od zapadnog. Osim teškog kršenja ljudskih prava, zid na pojedinim područjima zalazi na palestinsko tlo. Najveći problem jest Jeruzalem, kojeg zid zaobilazi, a Palestinci ga se nikad neće odreći.

Sharon obećao povlačenje s palestinskog teritorija i omogućavanje povratka izbjeglica. Svjedoci smo provođenja tog dogovora u najnovije vrijeme.

Država Palestina još se nije u potpunosti oformila, ali ide se k tome. Palestinci su konačno dočekali državu. Isto tako, glavnini izraelskog naroda dosadilo je ratno ili poluratno stanje, pa to obećava konačno rješenje. Ipak, teško da će na tom području ikad doći do pravog mira.

U najnovije vrijeme stvari se razvijaju u pozitivnom smjeru i nadati je se da će tako i nastaviti. Najsvetije područje na Zemlji sigurno zaslužuje bolji život.

Fra Damir Ćiro Ćikara

U pisanju ovog rada koristio sam članke: Dragutin Feletar, *Intifada potresa svijet*, Hrvatski zemljopis, 65, Svibanj 2002. (IX), str. 68 - 71 i *Palestina*, Drvo znanja, 88 (IX), Listopad 2005., str 12 - 19, kao i knjigu Fra Miroslav Modrić, *Sveta zemlja Isusova domovina*, Hrvatsko međuprovincijsko vijeće za Svetu zemlju, Zagreb 2000.